

SALLINGE herred i gamle dage

Guldebakken i Nybølle.

SALLINGE herred har en lang og interessant historie, og historikeren Jens Pilegaard fra Sallinge har betragtet det som lidt af en livsopgave, at samle og offentliggøre de mest betydningfulde og interessante afsnit af herredets historie. Nylig har han sluttet manuskriptet, og Fyns Tidende har haft en samtale med forfatteren, der er kendt som en meget grundig og paalidelig historiker og arkivøger.

— Hvad ved man om Sallinge herred i gamle dage? spørger vi.

— Sallinge herred nævnes første gang i Valdemars jordebog fra 1231, hvori det angives, at herredet var forpligtet til at yde 4 nætters tjæneste, d. v. s., at beboerne skulle

skaffe underhold til kongen og hans følge i fire døgn. Ydeboerne bestod af naturalier, der skulle leveres til en af de kongsgaarde i herredet, hvor kongen tog ophold under sine rejser. Tillige skulle herredet sammen med Odense og Sunde herred svare 135 mark i plovskat. Der skulle betales 1 penning af hver plov, og man kan derfor regne ud, at der den gang maa have været ca. 1080 plove i de tre herreder — dog af en anden type end nutidens plove — og heraf har Sallinge herred formentlig haft 360 plove.

I ældre tid var der helligdom og tingsted i Sallinge, og derfor fik herredet navn efter denne helligdom. I ærhundreder var der strid om herredstingets placering. Beboerne i den sydlige del af herredet,

og navnlig borgerne i Faaborg, ønskede, at tinget skulle lægges længere mod syd, og i 1560 udnævner et kongebrev til Antonius Bryske, rigets kansler, og Otte Rust, embedsmænd paa Odensegaard, med ordrer til, at de to herreder skulle begive sig til herredstinget og lægge det fast paa et bekvemt sted. Det anføres i brevet, at der mellem beboerne har været langvarig trætte om tingets placering, og at det ofte har været flyttet fra sted til sted. De to herreder bestemte, at tinget skulle ligge paa Hillerslev kirkegaard, og her blev det holdt i lange tider. Maaske har tingensendene ført deres forhandlinger i klækens væstenbox, men det har sikkert ikke været skik, thi 1663 noterer rideløst og skriver paa Nyborg slot, Claus Rasch, for paa kongens majestæts vegne at give ordre til at opføre et tinghus, saa intet

Historikeren Jens Pilegaard, København, der stammer fra Sallinge, har efter mange aars studier afsluttet sit store manuskript om Sallinge sogns historie. Det værdifulde og interessante materiale vil formentlig en dag foreligge i form af et stort og rigt illustreret værk. Fyns Tidende bringer i dag en samtale med forfatteren af herredeskrivelsen.

vejr skulle kunne hindre fremskudningen af de kongelige ordrer. Anmodningen blev givetaget i oktober samme aar, men det ses ikke, om ordren er efterkommet eller ej. 1685 udsendes der et reskript om, at der skal bygges et tingsted i Højrup, hvor tinget skulle holdes om lørdagen, men heller ikke her blev der opført noget hus.

I meget gamle papirer findes det oplyst, at herredstinget blev holdt i en bondestue i Hillerslev — „midt imellem senge, kister, bænke, fader og andet husgeraad item soldatermødering, som hængte i tingstuen“. Først 1783 bliver tinget flyttet til Faaborg, hvorfra retsvæsenet senere har været udgået.

Styrismand og storkemand.

— Hvorledes foregik styrelsen af herredet i gamle dage?

— Vi ved ikke nøjagtigt, hvorledes det er foregaaet i oldtiden. Maaske har der før ledingsvæsenets indførelse været en fast leder af herredstinget. Paa landskabslovene tid kendes en saadan lederstillet ikke, og det hænger sammen med, at da den tidligere militære inddeling en gang i vikingetiden afløstes af en anden ordning, blev det de saakaldte styrismand, som blev de egentlige ledere i herredene. Kongen fik tidlig en repræsentant i herredet, oprindelig kaldet hæn bryde, men fra 1200 benævnes han ombudsmand. Hans opgave var dog kun at varetage kongens interesser, derimod ikke ledelsen af tinget. Da ombudsmanden — senere lensmanden — efterhaanden fik

passagt mere og mere arbejde, maatte han have en fuldmægtig — herredsfogeden. Denne udnævntes før 1660 af lensmanden og toges blandt herredets selvejerbønder eller kroens fæstere, men fra 1660 gik udnævnelsen over til kongen. Herredsfogederne skulle i løn have en gaard paa omtrent 10 tdr. hartkorn kvit og frit og fri for landgilde, arbejde, mgt og skat.

Tinget holdtes i ældre tid under aaben himmel af hensyn til, at adgangen til rettens forhandlinger stod aaben for hver mand. Tingstedet var indrettet saaledes, at ovenpaa nogle i firkant stillede store sten var lagt nogle planker eller bjælker — saakaldte „fire stokke“ — og paa disse sad i ældre tid de ansatte mænd, der ledede tingets forhandlinger og senere dommeren, skriveren og tingherrerne. Den menige almue stod udenom. Indenfor pladsen var der plads for parter, vidner og andre, som havde noget at fremsætte for tinget. Enkelte steder fandtes der en stor, flad sten, tyvstenen, paa hvilken tyve, naar de førtes bundne til tingstedet, blev anbragt.

Ved herredstinget forstod man i gamle dage — oldtiden og middelalderen — herredsmændenes forsamling, de frie, voksne og mandlige beboere af herredet. De var forpligtede til at møde, og i ældre tid har de sikkert mødt frem i stort tal. Da den dømmende myndighed i den senere middelalder gik over til herredsfogden blev interessen og deltagelsen til tider saa ringe, at det var nødvendigt at udtage 8 af herredets beboere til at møde hver gang, der holdtes ting. Disse saakaldte tingherrer eller stokkemænd

kunne godt udvælges for et aargangen. I hvert herred har der været en kirke, der har været knyttet forholdsvis nær til herredstinget ligesom i den hedenske tid og helligdom stod i nøje forbindelse med hinanden. Man finder i det 13. aarhundrede udtryk herredskirke om den kirke, skyldnere kunne deponere, hvis de skyldte. Det vil være naturligt at betragte Hillerslev kirke som herredskirke for Sallinge herred, ligger i nærheden af det sted, den hedenske helligdom laa, hvor herredstinget til de fleste der blev holdt. Her samledes herredets præster, naar de skulle forhandle og træffe beslutning paa herredets vegne, hvilket ses af de ældste byldninger fra forhistorisk tid og fremefter. Herredstingets galge var i lange tider

(Fortsættes side 1)

Det ældste herredssigt fra 1350